MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO

Seduta ta' l-14 ta' Jannar, 2014

Citazzjoni Numru. 406/2012

Ellul John
vs
Maria Parnis, Victoria Agius u Assuero Ellul

Il-Qorti,

A. RIKORS:
Rat ir-rikors guramentat tar-rikorrent li bih espona:

1. Illi l-kontendenti huma l-unici wlied tad-defunt Assuero Ellul illi miet nhar id-29 ta' Marzu 1998, u dana skond ma jirrizulta mill-Att tal-Mewt relattiv illi kopja tieghu giet annessa mar-rikors u mmarkata bhala Dok. RG1;

2. Illi permezz ta' l-ahhar testment revokatorju tieghu, datat 2 ta' Frar, 1998 fl-Atti tan-Nutar Dottor Joseph Raphael Darmanin, id-defunt Assuero Ellul iddispona mill-assi ereditarji tieghu billi filwaqt illi nnomina bhala eredi universali tieghu lill-konvenuti wliedu fi kwoti ndaqs bejniethom, halla diversi prelegati lill-istess konvenuti u

halla l-legittima favur l-attur. Kopja ta’ l-imsemmi testment u tad-Dikjarazzjoni *Causa Mortis* maghmula mill-konvenut Assuero Ellul, refiribbilment ghas-successjoni tad-defunt missier il-kontendenti Assuero Ellul gew annessi mar-rikors, esebiti u mmarkati bhala Dok. RG2 u Dok. RG3 rispettivament. L-attur iddikkjara immsedjatament illi l-valuri indikati fid-Dikjarazzjoni *Causa Mortis* [Dok. RG3] m’humiex realistici;

3. Illi permezz ta’ l-imsemmi testment tieghu [Dok. RG2], id-defunt Assuero Ellul iddikjara li matul hajtu huwa kien ittrasferixxa b’titolu gratuwitu favur l-attur, zewg trakkijiet tal-gebel illi ghandhom, flimkien mal-gid kollu l-iehor illi t-testatur allegatament ghadda lill-attur, jigu imputati lil-legittima dovuta lill-attur skond il-Ligi;

4. Illi l-attur jichad illi d-defunt missieru Assuero Ellul qatt xi darba ghaddielu xi gid matul hajtu u jinsisti li t-trakkijiet tal-gebel illi t-testatur ghamel referenza ghalihom fit-testment tieghu [Dok. RG2], effettivament gew akkwistati bil-flus ta’ l-attur u kienu jifformaw il-proprjeta` ta’ l-attur kif jista’ jirrizulta tul it-trattazzjoni tal-kawza odjerna, u kwindi ma ghandhom qatt jigu attribwiti lis-sehem dovut lill-attur mill-assi ereditarji ta’ missieru;

5. Illi l-konvenuti qieghdin jonqsu milli jhallsu lill-attur il-porzjoni spettanti lilu mill-assi ereditarji tad-defunt missieru Assuero Ellul, u dana minkejja li l-konvenuti Maria Parnis, Victoria Agius gew interpellati sabiex jaghmlu dan sahansitra permezz ta’ l-Ittra Ufficjali mibghuta lilhom nhar it-28 ta’ Marzu 2008 [Dok. RG4] filwaqt illi l-konvenut Assuero Ellul kien obbliga ruhu li jaghmel tali pagament favur l-attur permezz ta’ Skrittura Privata ffirmata bejnu u bejn l-attur nhar l-4 ta’ Gunju, 1999 fil-prezenza tan-Nutar Dottor Daniel Caruana bhala xhud tal-firem tal-kontraenti. Kopja ta’ l-imsemmija Skrittura Privata giet annessa mar-rikors, esebita u mmarkata bhala Dok. RG5. L-attur irrileva li l-izvilupp imsemmi fl-istess Skrittura Privata (Dok. RG5) baqa’ ma sarx u effettivament qatt ma biss inbeda;

6. Illi dawn il-fatti hawn fuq dikjarati huma a diretta konoxxenza ta' l-attur.

RAGUNI GHAT-TALBIET F'DAWN IL-PROCEDURI
L-attur ghamel din il-kawza sabiex dina l-Qorti joghgobha, occorrendo bl-opera ta' periti nominandi, *ai termini* ta' l-Artikoli 616 *et seq* u 647 *et seq* tal-Kap.16 tal-Ligijiet ta' Malta, tillikwida l-assi ereditarji tad-defunt missier il-kontendenti Assuero Ellul, tillikwida l-legittima (ossia l-porzjoni rizervata) imhollija mis-successjoni ta' l-istess defunt Assuero Ellul lill-attur, u konsegwentement tordna lill-konvenuti sabiex ihallsu *pro rata* u minghajr ebda ghazla bejniethom, il-porzjoni riservata hekk likwidata u spettanti lill-attur mill-istess successjoni.

Ir-rikorrent talab lill-Qorti:

1. Occorrendo bl-opera ta' periti nominandi, *ai termini* ta' l-Artikoli 647 *et seq* tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta, tillikwida l-assi ereditarji tad-defunt missier il-kontendenti Assuero Ellul u konsegwentement, *ai termini* ta' l-Artikoli 616 *et seq* u 647 *et seq* tal-Kap 6 tal-Ligijiet ta' Malta, tillikwida l-legittima ossia l-porzjoni riservata spettanti lill-attur mill-assi ereditarji tad-defunt missieru Assuero Ellul;

2. Konsegwentement tordna lill-konvenuti sabiex ihallsu *pro rata* u minghajr ebda ghazla bejniethom il-legittima ossia l-porzjoni riservata hekk likwidata u spettanti lill-attur mis-successjoni tad-defunt missieru Assuero Ellul.

Bl-ispejjez, inkluz dawk ta' l-ittra ufficjali datata 28 ta' Marzu, 2008, kontra l-konvenuti li gew ingunti ghas-subizzjoni, u bl-interessi legali skond il-Ligi.

Rat il-lista tax-xhieda u d-dokumenti ezebiti mir-rikorrent.

B. RISPOSTA:
Rat ir-risposta guramentata ta' l-intimati Maria Parnis u Victoria Agius li permezz taghha ecceppew:

1. Illi l-intimati dejjem qablu li huhom l-attur John Ellul jithallas il-porzjoni riservata spettanti lilu skond il-Ligi u a tenur l-ahhar testment, tant illi ghamlu diversi tentattivi *tramite* l-legali taghhom sabiex il-porzjoni riservata dovuta lilu tkun likwidata u eventwalment imhallsa.

2. Illi l-intimati ma qablux ma' l-istimi li ghamel l-attur tal-assi ereditarji tad-defunt missierhom Assuero Ellul, *stante* li rapport tekniku maghmula minn Perit Arkitett mqabbad minnhom *ex-parte* jindika valutazzjoni differenti mill-istima li wasal ghaliha l-attur, *oltre* l-fatt ukoll illi l-attur qatt ma ried jiehu nkunsiderazzjoni oggetti ohra li nghataw lilu akkont tal-ligittima u dan skond l-ahhar testment tad-defunt Assuero Ellul.

3. Illi subbordanament u bla pregudizzju ghall-premess, l-intimati xtaqu jittransigu dina l-vertenza billi bla pregudizzju ghalihom accettaw illi jhallsu l-ammont tal-porzjoni riservata skond il-valutazzjoni maghmula mill-attur u kif ukoll terz tal-ispejjez gudizzjarji kull wiehed, izda l-attur illum qed jinsisti li l-intimati ghandhom jirrinunzjaw ghall-porzjoni riservata spettanti lilhom skond il-ligi fuq l-assi ereditarji tad-defunta ommhom Crocefissa Ellul, pretensjoni illi assulutament mhix accettabbli mill-intimati.

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Bl-ispejjez u bl-attur li gie ngunt ghas-subizzjoni.

Rat il-lista tax-xhieda u d-dokumenti ezebiti mill-intimati.

Rat ir-risposta guramentata ta' l-intimat Assuero Ellul li biha eccepixxa:

1. Illi t-talba ghal porzjoni riservata hija dekaduta bit-trapass ta' ghaxar snin mid-data tal-mewt ta' Assuero Ellul il-missier li miet fid-29 ta' Marzu, 1998 u c-citazzjoni odjerna giet prezentata fl-20 ta' April 2012 u cioe` erbatax-il sena wara l-mewt ta' Assuero Ellul.

2. Illi minghajr pregudizzju, John Ellul irid igib akkont tas-sehem tieghu tal-porzjoni riservata kull ma rcieva matul hajtu.

Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat il-lista tax-xhieda prezentata mill-intimat.

C. PROVI:

Rat in-nota konguntiva ta’ John Ellul, Maria Parnis u Victoria Agius li permezz taghha jiddikjaraw li l-valur tat-talbiet attrici f’din il-kawza li huma disposti jittransigu fuqu jammonta ghal ghaxrin elf sitt mija wiehed u disghin Ewro u sitta u sittin centezmu (€20,691.66).

Rat in-nota a fol 74 tal-process ta’ John Ellul tad-9 ta’ Awissu, 2013 li permezz taghha ceda l-atti ta’ din il-kawza limitatament fil-konfront ta’ Maria Parnis u Victoria Agius *stante* transazzjoni, b’dan li zamm ferm il-pozizzjoni tieghu f’din il-kawza fil-konfront ta’ Assuero Ellul.

D. KUNSIDERAZZJONIJIET:

Illi ghalhekk peress li l-kawza giet ceduta fil-konfront ta’ Maria Parnis u Victoria Agius, il-Qorti ghad ghandha biss it-talbiet ta’ John Ellul fil-konfront ta’ Assuero Ellul.

L-eccezzjoni principali ta’ Assuero Ellul hija l-preskrizzjoni decennali mid-data tal-mewt ta’ Assuero Ellul il-missier li miet fid-29 ta’ Marzu, 1998 (fol 6). Il-kawza giet prezentata fl-20 ta’ April, 2012 u cioe` erbatax-il sena (14) wara l-mewt ta’ Assuero Ellul. L-intimat Assuero Ellul insista li aktar minn preskrizzjoni, dan huwa terminu ta’ dekadenza. L-istess rikorrent ma jivvantax illi kellu fil-pussess tieghu xi proprjeta` li kienet tappartjeni lill-mejjet missieru Assuero Ellul, missier il-partijiet. Fil-fehma ta’ l-intimat Assuero Ellul dan it-terminu huwa meqjus mil-ligi bhala terminu ta’ dekadenza u lanqas jekk kien hemm ittra ufficjali jew xi att iehor, ma jista’ jkun bizzejjed biex id-dritt ta’ legittima jinzamm. L-uniku att illi seta’ jissalvagwardja d-drittijiet tal-ligittima ta’ John Ellul kien ikun kuntratt notarili ta’ transazzjoni bejn il-partijiet. L-intimat Assuero

Ellul ikkontenda li l-konvenju allegat minn John Ellul qatt ma twettaq u anqas gie ezegwit jew inkella saret xi kawza warajh, bil-konsegwenza li l-effetti tieghu huma mitmuma.

Illi huwa ferm desiderabbli li meta parti f'kawza tissolleva eccezzjoni, din ghandha tindika specifikament l-artikolu li fuqu qed tibbaza l-preskrizzjoni. F'xi kazijiet dan jista' jwassal ghan-nullita` ta' l-eccezzjoni sollevata. Izda fil-kaz in ezami huwa wisq car li l-artikolu li qed jibbaza fuqu l-intimat Assuero Ellul huwa l-artikolu 845 tal-Kap 16 li jghid:

"845. (1) L-azzjoni biex jintalab wirt, jew legat, jew is-sehem riservat, sew fis-successjonijiet b'testment kemm ukoll f'dawk *ab intestato*, tispicca bl-eghluq ta' ghaxar snin mill-ftuh tas-successjoni."

Min-naha tieghu r-rikorrent irreferixxa ghall-ftehim ta' l- 4 ta' Gunju, 1999 li jinsab esebit mar-rikors guramentat bhala Dok RG5 u kien jikkontjeni modalita` kif ir-rikorrenti kien ser jithallas tal-legittima spettanti lilu u in linea ta' transazzjoni fuq kull pretensjoni li r-rikorrent jista' jkollu kontra l-konvenut Assuero Ellul ghal-legittima fuq il-wirt ta' missierhom skond kif stipulat fi klawsola 8 ta' l-imsemmi ftehim.

Ir-rikorrent jikkontendi li z-zmien in kwistjoni mhuwiex zmien ta' dekadenza izda ta' preskrizzjoni normali.

Din il-Qorti kif presjeduta fil-kawza fl-ismijiet **Edith Galea *et* vs Joseph Degiorgio *et*** (Citazz. Nru. 1758/01FS) deciza fit-18 ta' Mejju, 2005 kienet irreferiet ghas-sentenza fl-ismijiet **Stella Briffa *et* vs Caterina Scicluna *et*** deciza mill-Qorti ta' l-Appell fid-29 ta' Jannar 1954, fejn inghad illi:

"Il-preskrizzjoni decennali li tolqot l-azzjoni maghrufa bhala "*petitio hereditatis*" biex jintalab wirt jew legat, jew sehem tal-beni li l-ligi taghti lit-tfal jew lill-konjugi, tant fis-successjoni testata, kemm f'dik intestata hija preskrizzjoni akkwizittiva......

Ghaldaqstant, barra mill-element passiv taz-zmien, hemm bzonn li jigi ppruvat ukoll l-element attiv tal-pussess. U dan il-pussess irid ikun mhux semplicement kawzali, izda jrid ikun pussess formali, jigifieri kapaci li jiggenera u jikkostitwixxi d-dritt tal-proprjeta`, konsegwentement dak il-pussess ghandu jkun reali, u mhux bizzejjed il-pussess "*di diritto*"…

Il-pussess ta' l-uzurpatur irid ikun ghalhekk, kontinwu, mhux interrott, pacifiku, pubbliku u mhux ekwivoku, ghaz-zmien kollu li tghid il-ligi, kif ukoll "*animo domini*". Dan il-pussess ghandu jigi ppruvat b' mod infrangibbli, tant ghar-rigward tal-fatt tal-pussess fih innifsu, kemm ukoll tal-kwalitajiet jew karattri li jrid ikollu l-pussess; u din il-prova tinkombi lil min jallega l-preskrizzjoni".

Fil-kawza **Galea vs Degiorgio** l-Qorti kienet qalet:
“Difatti l-pussess bhala fatt, mhux sufficjenti biex johloq id-dritt tal-proprjeta`, izda jrid ikun tali, fi kliem **Laurent** "*che annunzi coi suoi caratteri che il possessore intende essere il-proprietario, e che agisce come tale*”. (**Diritto Civile Vol XXXII** para. 274). Del resto, kif jinnota **Baudry**, "*tutte le condizioni enumerate nell' articolo 2229 tendono a denunciare al vero proprietario l' usurpazione che e stata commessa, ed a metterlo in grado di respingerla*". (**Prescrizione** para. 238). Il-karattri fuq migjuba tal-pussess legittimu huma kwindi, kif jikkonkludi **Laurent**, "*una garanzia per la proprieta` contro l' usurpazione*".

Illi l-prova ta’ dan il-pussess bhala wiehed mill-elementi indispensabbli tal-preskrizzjoni akkwizittiva, tinkombi lil min jivoka l-istess preskrizzjoni u fil-kaz in ezami lill-konvenut Joseph Degiorgio. Illi ma jirrizultax li huwa gab ebda prova fir-rigward ta’ l-elementi necessarji rigwardanti l-pussess.

Huwa importanti wkoll li wiehed irid jaghraf bejn azzjoni ghas-sehem fil-wirt [***Petitio hereditatis***] u azzjoni dwar gid li kien jaghmel minn wirt. Illi huwa minnu li mhux kull azzjoni li tirrigwarda gid li gej minn wirt taqa’ taht iz-zmien preskrittiv tal-artikolu 845. (ara kawza fl-ismijiet

Josephine Borg ***et*** **vs Joseph Bianco** deciza mill-Prim'Awla Qorti Civili fit-23 ta' Jannar 2003.

Izda jehtieg li jkun hemm ir-rekwiziti essenzjali kollha, u dan skond il-principji legali diga msemmija. Il-principju li fuqu huwa mibni l-imsemmi artikolu huwa dak li jwaqqaf kawzi ta' wirt jew sehem minn wirt kontra min, ghaz-zmien ta' ghaxar snin ikun zamm f' idejh bhala sid il-gid tal-wirt jew ta' dik il-parti li dwarha titmexxa kontrieh l-azzjoni ereditarja."

Fil-kawza **Borg v Zammit** (Appell Civili 28/3/1995), iz-zmien mahsub fl-artikolu 845 gie mfisser bhala wiehed preskrittiv u mhux ta' dekadenza, u ghandu minn zmien ta' preskrizzjoni akkwizittiva.

Fuq dan il-bazi r-rikorrent fin-nota tieghu a fol 69 stqarr:
"12. Illi f'dan il-kaz ma tressqet ebda prova li l-konvenut Assuero Ellul kellu f'idejh il-pussess tal-porzjoni rizervata spettanti lill-esponenti bil-mod ritenut fis-sentenzi tal-qrati nostrali. Anke jekk kieku kellu jirrizulta li l-konvenut Assuero Ellul zamm pussess shih tal-porzjoni rizervata spettanti lill-esponenti, dan qatt ma seta ghamlu *animo domini* jew inkella b'*bona fidi* in kwantu huwa stess kien diga' rrikonoxxa fil-ftehim datat 4 ta' Gunju 1999 li l-esponenti kellu dritt li jitlob din il-legittima u rrikonoxxa li l-esponenti kellu jithallas ghas-sehem rizervat lilu."

Izda din il-Qorti kuntrarjament ghal dak fuq imsemmi thoss li l-pussess kien qieghed f'idejn l-intimati. Ir-rikorrent irrefera dejjem ghall-ftehim ta' l-4 ta' Gunju, 1999 u a bazi tieghu sostna li l-intimat kien jaf li r-rikorrent kellu d-dritt li jitlob il-legittima u rrikonoxxa dan. Izda fil-fatt dan l-att sar fl-4 ta' Gunju, 1999 u cioe` kwazi tnax-il sena (12) qabel ma nfethet il-kawza odjerna. Ir-rikorrent jaghti hafna importanza lil dan il-ftehim. Isemmi wkoll li d-dritt ta' azzjoni tar-rikorrenti biex jitlob il-legittima spettanti lilu qatt ma seta' jiddekorri qabel sentejn mill-mewt ta' Crocefissa Ellul (ommhom) minhabba l-fatt ta' din l-iskrittura ta' l-4 ta' Gunju, 1999. ir-rikorrent sostna li din kienet tranzazzjoni li baqa' fis-sehh. Ghalhekk ir-rikorrenti nsista li hu ma setax jagixxi b'azzjoni ghax kien diga marbut mal-intimat

Assuero Ellul dwar kif kellha tithallas il-legittima. Ghalhekk fuq il-bazi li dan il-perjodu mhux wiehed ta' dekadenza izda ta' preskrizzjoni akkwizittiva, ir-rikorrent hass li bl-artikolu 2125 tal-Kap 16 il-preskrizzjoni kienet sospiza. Huwa veru li l-preskrizzjoni tinkiser jekk id-debitur jew pussessur jaghraf il-jedd tal-parti li kontra taghha dik il-preskrizzjoni kienet bdiet miexja (ara artikolu 2133 tal-Kap 16).

Izda biex dan kollu jissussisti r-rikorrent ried jipprova li l-ftehim ta' l-4 ta' Gunju, 1999 kien ftehim validu *ab initio* u li baqa' validu. Meta thares lejn l-iskrittura Dokument "RG5" a fol 17 sa 23 tal-process, il-Qorti thoss li dak kien konvenju u li kellu r-rekwiziti kollha ta' konvenju. Din il-Qorti minflok sejra toqghod tirrepeti dawk l-elementi, tirreferi ghas-sentenza ta' din il-Qorti kif presjeduta fl-ismijiet **Mary Pace vs Joseph Pace *et*** (Rikors Nru. 1294/07FS) deciza fis-6 ta' Novembru, 2013. Bhala konvenju dan kellu jigi registrat skond kif jipprovdi l-Att Numru XVII tal-1993 (Kap 364) u tar-Regolamenti mahruga tahtu. Hawn il-Qorti tirreferi wkoll ghall-istess sentenza u dwar dak li ntqal fuq il-kundizzjoni sospensiva taht il-Kap 16 artikolu 2125. Peress li ma rrizultax li dak il-konvenju ta' l-4 ta' Gunju, 1999 gie registrat a tenur tal-ligi, il-Qorti ma tistax tikkunsidrah li baqa' validu b'mod li ghar-ragunijiet fuq imsemmija qed tilqa' l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni.

E. KONKLUZJONIJIET:

Ghal dawn il-motivi, peress li l-Qorti kien fadlilha biss tippronunzja ruhha dwar it-talba tar-rikorrent fil-konfront ta' Assuero Ellul, qed tiddikjara tali talba prekritta.

Izda minhabba n-natura tal-kaz, spejjez bla taxxa.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------